

RAZPOTJE

Osnutek za poglavje iz romana

Andrej Hieng

Graščina je bila zidana tako, kot pač male graščine po naših krajih. V dnu hodnika je bilo okno z barvastimi šipami; ena od šip — vijoličasta — je imela razo. Če si gledal od sprejemnice proti oknu, čez šahovnico kamnitih tal, če si se predal temu gledanju za minuto ali dve, naslonjen na vrata, te je popadel napol uspavajoči, napol vznemirjujoči občutek, ki ga poznajo otroci, kadar se sklanjajo če rob vodnjaka.

Ko je Egon odpahnil vrata, ritenski, še vedno okrenjen v sobo, mu je za hrbtom zašumelo. Videl je senco človeka, ki je pobegnil, znan obris.

„Nikoli mi ne bo vedel nihče razložiti, čemu sem napravil, kar sem napravil. Konec...“

Bil je omotičen, borivec po zmagi, ki se je komaj zaveda. Luč se je v mavričnih sencah pretakala po hodniku, na stopnišču so tapkali oprezni koraki, kot bi nekje daleč, v obokanem prostoru, kapljala voda. Zdelo se je, da je hodnik pod zemljo, proč od poletja in prigrvice in od petja, tišina je bila polna naglasov in iz dna zavesti se mu je prikazal verz, ki ga je bil napisal davno, malone v detinskih letih: — Le angeli šume ob robu božje halje...

Čemu, ni vedel.

Šel je po hodniku. Vsa vrata so bila rjava in zaklenjena. Prišel je do stopnišča.

Tam je stal oče in se oprijemal ograje.

Bil je videti še manjši kot v domači izbi. To je napravljala luč, ki je drsela ob steni. Ostanek las, ki jih je česal povprek čez lobanjo, se mu je sprijel, asfaltne sence so mu visele od nosa, od obrvi, od rog na čelu. Gledal je v sina z očmi, ki nikoli niso imele barve. (Tako različnimi od žarečega smaragda med škofovimi vekami...) Nihče bi ne mogel reči, ali je bila v njih groza, očitek, žalost ali nekaj neznanega. „Prisluškoval je za vrati...“

— O, je rekel Egon, — oče!... Poslušal si, kaj sva se menila. No, slišal si! Bi rad še kaj izvedel?

Ni čakal odgovora. Zavil je po stopnicah v pritličje. Na tilniku je čutil očetove oči. Dišalo je po lugu, po blagoslovljeni vodi, po škrobu za koretlje in nazadnje po mokri žagovini, s katero najlepše očistiš pod iz kamna. Koraki so šli za njim. Veža je bila prostrana,

rožnato siva in hladna; na enem koncu so bila odprta vrata v kuhinjo, kjer je kuharica netila ogenj. Kakor nekoč... Nikdar ni prebolel te kuhinje, kjer so za Miklavža delili okoliškim otrokom zavojčke s piškoti, bonboni, orehi, figami in doma napravljenim turškim medom. Kuharica — tista stara, ki je pred štirimi leti umrla — je imela bel predpasnik. Doma so ogledovali darila kot razodetje in mati je jokala z drobnimi solzami. Egon ta trenutek ni pomislil, kako ceno so prodajali solze. Slednja misel se je kar koj spremenila v podobo; prostor in liki in sence so posrkali vsebino spomina ali nevšeče. Brž ko je dlje časa postaval nad podobo, pa so se liki pretopili v barvne lise in barvne lise so imele svoj vonj, vonj svoj okus, in okus davnih dni v poletju je bil okus vkuhanih robidnic na dolgi srebrni žlici, v zakotku pri shrambi. Podarjena žlica robidnic ima drugačen okus kakor tista, ki ti brez prenehanja in brez skrbi teče od steklenega lonca do ust.

Odkorakal je po preprogi do vežnih vrat in jih odprl. Dan se je pošteno izzoril, nad peskom, s katerim je bilo posuto dvorišče, je gorela bela luč. Kokoši so se zakopale v pesek, bernardinec se je zavalil v senco hlevskih dveri.

„Moj bog,“ je pomislil Egon, „ali bom zmogel še to?“

Vročina ga je udarila s kladivom. Kopal se je v znoju. Šel je do vodnjaka in podstavil glavo pod curek. Dobro mu je delo. Med kapljicami je videl pokrajino. Preudaril je, da škof še vedno čemi ob oknu. Ni mogel misliti na tisto, kar se je bilo zgodilo; neubranljivo ga je vleklo dalje. Odpravil se je, toda ko je prišel na konec dvorišča, pri zadnji kašči, tam, kjer se prične pot vijugati po sadovnjaku, se je znova ustavil in ozrl.

Ob oknu je slonel škof, med vežnimi vrati oče.

— Oba me spremljata...

Le malo, pa bi se naglas zasmel. „Kdo sem jaz? Čemu tolika skrb?“ Njegovim očem se je vse prikazovalo manjše, kot je nemara bilo. Videl je hudo brigo očetovih noči: fantovo bodočnost. Ocenil je položaj.

„Ali ne ve, da bom umrl?“

Podobno otroškemu poigravanju s kockami, so se pred Egonovimi očmi vrstile hiše, ki jih je bil kdaj gledal; ko je zdaj strmel na škofovo počitniško domovanje, se mu je prikazovalo neznansko majhno in nepomembno. „Katolištvo v naši deželi ni prida večje...“

Oče se je odlepil od hišnih vrat. Videti je bilo, da mu je odločitev težka, kakor človeku, ki mora skočiti v ledeno vodo. Njegov korak je bil opotekav, zapletal se je v lastna ploska stopala. Tako

hodijsi ljudje pod oblastjo enega samega, nerazjasnjene nagona. Listrasta obleka je visela na njem, kot na obešalniku. Ko je bil na sredi dvorišča, ga je zmotil glas z okna, da se je za hipec zaustavil. Zamajal se je in zakrilil z rokami, nato pa ga je spet pognalo naprej. Komaj se je ognil psu, ki mu je prišel pod noge.

Egon je zabredel v travo ob poti. Metuljev je bilo, da so zastirali sonce, vendar je čutil, da se bo dan izpridil, oblaki na obzorju so se napihovali. Zraven potoka je ležal kruljavi Lojz, ki so ga bili snoči — kakor že velikokrat — potolkli. Na čelu je imel zevajočo rano, polno muh in počasi se je dramil. Egon se je spominjal minule noči. Bila je zadnja noč, ko se je žrl. „Nikoli več se ne bom. Zaključil sem račune...“ Ja, vso noč se je grizel s smrtno slutnjo — (zdaj je imel gotovost) — in nobena stvar mu ni prinesla olajšanja; molitve ni znal več, spomini pa so bili godlja. Zvečer je kratek stik oropal hišo električne luči, žgal je svečo, ki je drgetala slabotno, v rožnato-zlatih krogih, prav kot njegovo upanje. Noč pred vrati je bila razklenjena na vse plati, reka je tekla onkraj travnika, z brega pod Rednikom se je razlegalo kričanje pijanih pretepačev in on je bil sam z živalj-boleznijo, ki ni marala odjenjati, podobno mlademu mačetu, ki si ga vzdrazil v igro. V nenehno enakih, nenehno povračajočih se mislih, je prešteval dobičke in izgube svojega življenja, a ni ničesar izračunal; popustil ni, vedel je, da bi ga utegnila samota požreti. Samo enkrat je bruhal kri; usta si je obrisal v rdečo flanelasto odejo. Slišal je, kako je tudi oče v sosednji sobi našgal svečo; ravnal je oprežno. „Torej nemara ve, da gre z menoj h koncu...“

Oče je stopal za njim po poti v sadovnjak. Egon je slišal starčevo kratko krehajočo sapo. Bilo mu je mučno in odveč, vsiljevala se mu je primera s psom. Podobnega psa je imela mati, bil ji je vse, kajti mati je živela mimo družine svoje posebno, nedotaknjeno življenje. Žuželke so godle na moč in od vode je bilo slišati klice kopalcev, ki so se bili vtem pripeljali iz mesta.

„Kako naj mu pobegnem?“ je pomislil Egon. Njegova svoboda, njegova vožnja po reki poslednjega smejanja, tisti molek slik, okusov in barv, ki so sestavljale preteklost, a jih je šele zdaj dojel v celoti, poslednje darilo, cula za pot, njegov mir, kar je bilo ta trenutek še važno, se je krušilo pod starčevo sapo kot grad iz peska, napravljen od otroških rok na obali reke. „Kako naj mu pobegnem? Bojim se njegove sape, njegovega vonja, njegovih oči, njegovega telesa. Nima več pravice nad mano. Sam sem in svoj sem. Ne morem drugače... Le čemu hodi za menoj?“

Oče je prihajal čedalje bliže. Mahedravi korak je vztrajno jedel pot. Sin tega ni zmogel. Nazadnje sta si bila vštric. Egon se ni hotel ozreti. Kakor že je bil dan vroč, se mu je zdelo, da je očetov dih še bolj. Hodila sta kar naprej in pot se je jela vijugati navzgor, proti gozdliču, za katerim je stala upraviteljeva hišica. Zrak nad kolovozom je migotal, kotanje in kamni so poplesavali.

— Egon... je tedaj izdaval stavek.

— Čemu hodiš za mano?

— Fant! Čakaj!

— No... je rekel fant spotoma. Napravil je še nekaj korakov, potlej se je ustavil.

— Kaj bi...?

— Egon...

Gledal je preko očeta. Visoko nad njima se je sukal oblak. Oblak je bil sam in srečen v sinjini. Lahko bi sedel na oblaku. To jutro je bil podoben oblaku. Da, on sam je bil oblak... Čemu ga ne puste? Kaj bi hotel oče? Mar ni ležal vse življenje na njem s svojo gluho težo, ali ni bil kakor plesen, kakor kožna bolezen, ki ji ne veš zdravila. Pogledal je na starčevo lobanjo, od katere je tekla voda v tenkih curkih. Lesketala se je v soncu, a vendar je bila takšna, kot so lobanje davno umrlih grofov po cerkvah. (Takšne glave je nekoč videl...) Pasel je oči po Egonovem obrazu. 'Slepec, ki upa, da bo spregledal... Kaj naj vidi...? Rumen je, kakor ovčji loj. Rumen je kakor božjepotna sveča. Ves je cerkvena sveča in takšne sveče dajejo majhno, čisto neznatno luč... Takšne sveče...'

Naenkrat, ko sta si tako stala nasproti in iskala besede — v drobci trenutka — pa se je v Egonu pretrgala veriga spoznanja. (Oče je skušal z izsušenimi ustnicami izoblikovati stavek. Ni šlo.) 'Saj je bilo vse življenje tako...'

— Zaradi tebe... je rekel zase in vendar glasno.

Nemudoma se mu je razjasnilo, da je vse, kar je napravil in govoril to dopoldne, napravil in govoril zavoljo očeta, zavoljo siromaščine in slabosti očetovih služabniških muk. 'Zaradi tebe...' je rekel še enkrat pri sebi. Togota ga je zalila. Ali so bili mir, smeh, sončna luč samo prividi, velika prevara pred koncem...?

— Kaj bi rad? Zakaj hodiš za mano?

Čutil je, da govori surovo in da ima raskav glas.

— Egon, čemu si napravil...

— Napravil sem nekaj, kar bi bil moral ti napraviti že zdavnaj, oče. Zdavnaj bi moral napraviti isto, ja. To je, vidiš.

— Šel boš nazaj. Opravičil se boš.

Egon je zamahnil z roko.

— Vidiš, takole!

— Šel boš nazaj. Opravičil se boš.

— Ali se bojiš za svojo plesnivo službo, stari? Ne? Bojiš se. Ti si se vedno v življenju vsega bal. Kaj vruga se zdaj bojiš. Zatajil me boš in še naprej prižigal sveče po cerkvah.

— Opravičil se boš z a s e, fant!

— Zase? Ali res ne vidiš, kaj je z menoj? Ali si docela slep? Seveda si. Zmerom si bil. Nikoli nisi videl čez rob kadilnice. Zase naj bi se opravičil!... Tak si, kakor Čevžev konj, stari. Smejati se ti moram.

Starec je dvignil roko in ga najprvo udaril po levem, potlej še po desnem licu. Roka je zapustila na fantovem obličju sled. Egon se je zamajal. Tretji udarec je zadel vrat, potlej je deževalo od temena do pasu. Egon se je sklanjal čedalje niže, rdeči krogi so mu zaplesali pod vekami. Slišal je, kako oba sopeta in kakor iz neznanega sveta mu je priletel v uho krik kanje, ki se je sukala pod oblaki. Zrušil se je na kolena, nekaj se mu je utrgalo v prsih, kaplja krvi se mu je poredila po bradi. Tisti hip je oče odjenjal. Vse je bilo zelo tiho in mirno. Egon je utonil v nič. Zdelo se mu je, da ga je pograbil visok val. Slišal je še starčev krik.

Ko se je znova ovedel, je slonel v kolesnici, pred njim pa je klečal oče, obraz je skrival v dlani in jokal brez solz. Ramena so se mu tresla; bil je zaprašen do pasu.

— No, se je slabotno nasmehnil Egon, — vidi se, da si s kmetov doma, oče. Dobro udariš, čeprav te ni nič v hlačah. Vstani!

Dvignila sta se oba. Precej časa sta si otepala prah s hlač. Starcu so tekle solze po licih in ni si dal truda, da bi jih obrisal. Šepetal je predse:

— Tega bi ne bil smel... Tega bi ne bil smel...

— Ne. Res ne.

— Tega bi ne bil smel!

— Za mano pojdi! je rekel Egon.

Bil je slab. Vedel je, da ne bo zmogel daljše poti. Ob stezi je rasel hrast. Poznal ga je. Pod njim je prvikrat okusil ljubezen. Nobeni stvári, nobenemu spominu ne pobegneš. Bila je dekla in mnogo starejša od njega; če jo je gledal od nog, so ji prsi zakrivala obraz. Zdaj se je napótil tja. Okoli drevesa je bila trava nižja. Izbral je senčno stran in legel vznak. Oče je prišel za njim. Nekaj časa je postaval naokrog, potlej je počenil še sam.

— Ali si hud?

— Nisem.

Egon je gledal med veje, ki so bile tako goste, da so komaj prepuščale nekaj luči. Zmeda rogovil, listov, sence, svetlobe mu je obujala misel na goščavo človeške usode. Desno od njiju se je spuščal travnik proti reki, za njim so bila polja, malo tovarniško naselje, potlej spet njive in onkraj soparne ravnine z razsejanimi hišami je utegnilo čuječno oko opaziti obris mesta z dvajsetimi cerkvami.

— Zakaj si me tepel oče?

Vprašal je in se isti trenutek zavedel, da ima vprašanje globlje in širše ozadje, kot bi utegnil soditi na prvi pogled. Oče ga ni bil še nikoli udaril.

— Ali si hud? ... glas se mu je tresel.

— Ne. Nisem. Čemu si me ...

— Moral sem te. Vse je šlo v nič. Zakaj sem se mučil, kar pomnim ...?

— Zame?

— Zate!

— Kako? Zakaj? Ne razumem ...

Spominjal se je udarcev materine drobne, s pegami posute roke. Kdaj je bilo to ...? Davni dnevi, polni duha po rožnatih zastorih in po gospodih, ki so v belih koretljih beli in v črnih suknjah rožnati. Svet je uklenjen med predalnik iz rumenega lesa in posteljo, ki je za takšno priložnost prekrita s temno rdečo odejo. Mati udarja vnaprej. Vse je preračunano na neko uro pred mrakom, takrat so sence vijoličaste in med to vijoličasto barvo oblek in senc in med rdečimi obrazi gospodov je vse, kar je njemu zastrlo vroči poletni dan.

— Zame si se mučil, oče?

— Ja.

— Povej!

Nič ni želel, da bi mu oče zares povedal.

— Kdaj? Kdaj si se mučil? je še vprašal.

— Od prvega dne, fant.

— Škoda! Govori! Le čemu si se ...?

Dolgo tišino je prerezalo brlziganje plavača, ki je v tolmunu iskal zapestnico svojega dekleta. Starec si je zbrisal znoj z lobanje, bil je prsten v dno duše, brez leska in nič mu ni prišlo na misel, da bi utegnil biti sam. Kdajkoli sam ... Držal je sina za koleno, momljal je to in ono, ničesar ni domislil.

Fant mu je hotel pomagati. In sebi pomagati.

— Dobro, mu je rekel, — ne veš, kaj bi mi povedal. Bom jaz tebe vprašal. Ali verjameš vse, kar govori tisti možak tamle?

Pokazal je na graščino. Bila je nekazna v poletnem sijaju. Očetov glas je postajal droben in mil, kakor glas živalce.

— Ja, fant, je rekel, — kaj pa čem?... Moram verjeti ali pa je vsega konec.

— Dobro! Konec! Kaj potlej...?

Starec se je nasmehnil.

— Ti si prvič na koncu, jaz sem bil že velikokrat.

Toplota obeh teles je bila ena.

— In...?

— Opravičil se boš, vem.

— Ne, ne bom se! Ničesar ne bom napravil. Umrli bom. To je vse. Razumeš, stari?

— Kar se ti bo samo namerilo, Egon... Kar se ti bo samo namerilo, nič drugega... Poznam te reči...

— Oče, poslušaj: zmerom si hlapčeval, jaz pa ne bom. Ne maram tovarn, ki jih bodo napravili v večjo slavo božjo, in ne maram politike in evharističnih križev in postranskih zaslužkov in ne maram, da bi se vse te reči skrile pod koretelj in pod smrad iz škofovske kuhinje in pod duh po žegnani vodi in pod tiste lepote, zavoljo katerih ste me žrli in žrli in še kar naprej žrli, dokler nisem postal takšen, kot sem. Vidiš! Sam hočem biti. Pusti me! Pojdi domov! Pusti me! Ne boj se zame. Če se bojiš zame, se bojiš, v resnici, samo zase.

— Egon!... Egon, počakal boš do jutri. Jutri bo drugače.

— Domov pojdi! Škof pa je pes. Pojdi domov!

Starec je bil pametnejši. Počakal je, da se je sinova frfotajoča sapa unesla. Opazoval je, kako mu gredo prsi gor in dol, a prav ničesar ni vedel o vrtiljaku misli, ob katerih se je Egonu tresel želodec. Minute so kapljale. Prav počasi se je dan nagibal v popoldan in v nevihto. Oblaki so bruhali izza obzorja pod oblok. Pol neba je bilo v svincu, zahod in jug sta žarela in polja so plesala na žerjavici. Egon se je v brozgi slik, ki so ga zasipale, domislil mame, ki si je sredi njihove revščine privoščila veselje, da je ob neurju vzela dežnik in hodila po kolovozu, z verzi na ustnicah. Včasih je čepel za grmom in poslušal. Nekaj stihov se mu je zarisalo v spomin, kakor bi bila duša rumen list in človek, kateremu so se stihi izmotali izmed ustnic, ostro, v vijoličasto tinto pomočeno pero.

„Bila sem le senca tvoje krvi;
vihar in večer me včasih zbudita.
Presanjam vse dni
in...“

In tistikrat je prišla do drugega grma in besede so se razgubile v škrebļljanju deþja. Oče je imel klotast deþnik, hitel je za njo. Preskakoval je luþe, vendar si je do pasu oškropil hlače. »Tak pojdi domov!« ji je govoril. »Tak pojdi vendar domov! Kaj bi s temi rečmi!...«

— Egon, nič ne boš opravil sam.

Egon se je prebudil iz drvenosti.

— Dobro, je rekel. — Enkrat sem ti že povedal, da ničesar več nočem in nič več ne nameravam. Vseeno: kako si pa ti začel, stari? Povej mi, če se ti da. Poslušal te bom.

— Jaz sem prišel s kmetov.

— Sluþit?

— Ja. Veš, to niso bile zmerom prav lahke reči. Kaj bi pravil!... Nikoli ne boš skusil podobnega...

— Nemara...

— Ne.

— Zamlada hlapec, kaj?

— Ja. Tudi to.

Potlej se je oče zasanjal; strmел je predse in gladil travo.

— Veš, ko si prišel na svet, si bil čisto drugačen kot zdajle. Okrogel, živ, rdeč otrok. Polno roko ritke sem imel, če sem te dvignil iz zibke. Hodil sem okoli in čim dlje sem te gledal, tem bolj se mi je zdelo, da si rojen za nekaj boljšega kakor jaz. Imel si lepo zibko s čipkami; kasneje se nismo toliko brigali zate. Dnevi po porodu so bili mirni, bilo je v aprilu in vendar jasno in sončno, fino vreme. Vse sem si narisal, kako bo s teboj. Ponoči sem se prebudil in sem si pripovedoval zgodbo. Bil sem zadovoljen. Nikoli nisem bil srečnejši. Mislil sem si: svoje moraš odsluþiti, da bo njemu enkrat bolje. Prišlo je drugače, vidiš, in danes sploh čisto drugače. To, danes, je huda reč zame. Zdi se mi, kot bi se mi podrla streha in bi deþevalo.

Egon se je dvignil v pasu. Nevihta je leþala na njem in vedel je, da ji ne bo več ubeþal. Muhe so ga obletavale, mravlje so mu lezle za rokave; niti toliko volje ni imel, da bi jih odgnal.

— Kadar sem ponoči poslušal veter, je nadaljeval starec, — sem mislil: kako prav, da si prisluþil tole streho. Kakor si jo že prisluþil...

— Kakor že...?

— Kakor že.

Egon se je nečesa domislil.

— Dobro, oče... je rekel. — Si opazil, kako sva različna? Nikoli? Ali se ti ne zdi čudno, da sem tvoj sin...?

Dolgo sta slonela na komolcih in samo pijana godba žuželk se je še upirala tišini pred neurjem.

— Saj nisi! je naenkrat rekel starec.

Egon se je do kraja dvignil.

— Kaj? je vprašal?

— Nisi!

— Tvoj sin...?

— Ja. Nisi.

Fantu se je vlil znoj po telesu; čutil je, kako mu teče od pazduhe do bokov, za ušesi, po sencih. Svet — lepo razdeljen v temni in žareči del — se je zasukal kakor volk, s katerim se igrajo otroci po dvoriščih. Slani okus izza zadnjega zoba mu je prekril vso ustno duplino. Oče ga je gledal nepremično, mirno, kot bi govorila najbolj vsakdanje reči.

— Kako...?

— Bil je kanonik. Bil je bratranec onega tamle...

Starec je s palcem pokazal proti graščini, ki se je kopala v zadnji žgoči luči.

— Zakaj si jo vzel?

— Moral sem.

— Ali si jo imel tudi rad?

— Ja, nemara sem jo imel tudi rad. Bila je lepa in prijazna, včasih se mi je zdela čudna, čudni pa smo nazadnje včasih vsi.

— Ali je imela ona tebe rada?

Starec se je začudeno ozrl. Namršil je čelo, zloženo iz stotih gub, kakor meh na harmoniki.

— Ne! je odvrnil. — Zakaj? Imela je rada onega. Bil je kanonik; ni je mogel vzeti. Bil je škofov bratranec.

— Sovražila te je!

— Včasih. Ja, res. Sovražila me je. Razumel sem jo. Lahko ni bilo.

— Ali si ti sovražil mene?

Oče se je nasmehnil, kakor ljudje, ki so že vse preizkusili. Nasmeh mu je dolgo ležal na obrazu. Nazadnje je položil Egonu roko na teme in ga pogladil.

— Zakaj si me to vprašal, fant?

Egon se je sunkoma izmaknil. Zaril je prste v rušo in trgal velike kose in jih metal naokrog. Pri tem je hropel:

— Zakaj sem te vprašal, vprašal? Zakaj sem te vprašal, stari? Zato, ker te j a z ta trenutek sovražim. Zavoljo tega, ker si me redil, te sovražim. Zavoljo tega, ker si me vzel pod streho, te sovražim. Zato, ker se nisi uprl, te sovražim. Zaradi tega, ker si hlapec, te

sovražim. Zaradi tega, ker nisi imel toliko moči, da bi naju pognal na cesto, oba, vlačugo in mene. Sovražim te čedalje bolj. Ne morem drugače. Bolan sem od tebe. Umril bom od tebe. Sovražim te, ker si se vedno slinil naokrog; po škofovski predsobi si se slinil, po cerkvah si se slinil, po političnih shodih si se slinil; zmerom si bil v ozadju, nikjer te ni bilo nič in še pred materjo si klečal, zato, da te je brcala. Vem, brcala te je in sprejemala debele prelato. Vse vem. Vse sem videl. Vse me je žrlo. Zdaj me je do kraja požrlo. Ti si kriv. Zakaj me nisi sovražil? Zakaj me ne sovražiš, stari? Polovico bi ti odpustil, če bi me sovražil...

Padel je na obraz in zahlipal. Dolgi trzaji so mu preletali telo. Med solzami, ki so bile solze otroka, je komaj razločno blebetal:

— Sovražim te! Sovražim te!

Stari se ni zganil. Pustil je, naj stvari teko po svoji poti. Egon je ležal na ruši kakor utopljenec, z razkrečenimi rokami, in njegovo ihtenje je prav počasi prehajalo v vzdihujoče sopenje. Nevihta je dozorela. Prvi gromi so se zavalili čez pokrajino.

— In danes mi je bilo že tako dobro... je naenkrat rekel fant.
— Mislim sem, da bom lahko umrl. Ne bom.

Še vedno je padal. Dolgo. Lijak njihovega vodovoda je bil zamašen z umazanim perilom, mati pa je nosila škrobljene bluže in varovala je uro z nihalom in zlato velikonočno jajce na predalniku. Toda ni mu bilo več zanj, čutil je le še starca ob sebi, kajti njegova sramota ga je zastrupila. Padal je. Padal je dolgo, nazadnje se mu je zadelo, da čuti tla pod nogami. Igrivi predsmrtni mir je zadel ob sovrašтво. Zavedel se je, kaj mu je storiti. Nov mir, povsem drugačen od tistega, na katerem se je zibal dopoldne, ga je zalil do vrha. Oče je čutil z njim. Oklenil ga je za rame in ga preobrnil na hrbet. Zrla sta si v oči. Nebo je bilo svinčeno in nizko.

— Saj imaš plave oči, oče... je šepnil.

Zares, oči, ki so se Egonu vse dotlej zdele brez barve, so bile sinje. Bledo sinje, mile, malce kratkovidne oči... Obraz je imel nasmejan, čeprav je ležalo na njem tudi veliko trpkosti...

— Veš, ko si bil majhen, sem mislil, da boš moj, čeprav nisi bil moj. Rekel si, da me je brcala. Nemara. Če sem gledal tebe, sem mislil: ta me ne bo brcal. Imel sem te rad. Nobenega človeka nisem imel rajši, nikoli. Izračunal sem, kako bo s teboj. To je bilo nekaj. Tudi zaradi tega računa sem te imel rad. Dolgo časa sem mislil, da v prvi vrsti zategadelj, zaradi računa. Danes sem videl, da je drugače. Še vedno te imam rad, otrok, in težko mi bo brez tebe.

Egon se je dvignil. Prve kaplje so padle na travnike.

— Stari, šel bom.

Bil je truden, a vse mu je bilo jasno.

— Šel boš...?

Oče se je pričel tresti.

— Moram.

— Ali me sovražiš?

Še vedno se je tresel.

Dolgo časa ni bilo besede, potlej je fant rekel med zobmi:

— Oprosti!

Gledala sta vsaksebi.

— Bog vendarle je, fant.

— Ja. Nemara. Še to povem: uprlo se mi je zavoljo tebe, oče.

Jaz sam, to je druga reč... Zaradi tebe se mi je uprlo. Hvala.

— Vseeno kdaj moli zanjo.

— Ah, to... Nisem mislil nanjo.

— Moli zanjo. Ali imaš denar? Če si se namenil umreti in če bo vse tako daleč, pridi domov.

— Bom. Adijo.

— Adijo.

Egon je zavil proti vasi, starec je krenil čez grič domov. Dež je udaril z vso močjo. Razgledi so bili zastrti.

— Adijo... je rekel fant predse. Nenavadno jasno mu je postalo, kako je v tistem starcu, ki speši po hribu navzgor, skrita temeljna tegoba njegovih dotedanjih let. Obračunal je. Vedel je, kaj mu je napraviti s preostankom časa.

Oče se je na vrhu griča zaustavil. Tudi Egon se je okrenil. Gledala sta se skozi gosti zastor dežja in se komaj še prepoznala. Eden od njiju je dvignil roko. Potlej še drugi.